

Spindrau e gidau biars

La Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch ei dapi 50 onns en survetsch pil spindrament alpin svizzer

La Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch ei en acziun dapi 50 onns. Sonda envida ella alla fiasta da giubileum a Milez.

■ (anr/sr) Uonn festivescha la Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch il giubileum da 50 onns existenza. Cun quella ceschun envida ella sonda, ils 10 da zercladur alla fiasta da giubileum cun plaids festivs, apero e differentas activitads a Milez. Duront ils tschun decennis dapi ch'ei dat la Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch ha la gruppa da salvament spindrau e gidau bia persunas ed astga mirar anavos sin quei temps cun satisfaziun. Ina buna survesta dil prestau e da temps vargai, mo era pli actuals, anflan interessai ella brochura da giubileum. Per la redacziun da quei cudischet segnan *Tarcisi Hendry* da Sedrun e *Gian Reto Nu-*

fer da Rueras. Sco indicau silla davos pagina ei la historia dalla Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch stada d'anflar en pliras fontaunas sco per exempel en artechels da gasettas, actas da seracass cun rapports, protocols ni era ella cronica dalla Colonna d'agid Tujetsch 1967–1992 da Toni Berther ed aschia vinavon. L'Agentura da novitads rumantscha ha sfegliu el cudischet e piclau ora enzacons fatgs.

In basegns

Tenor *Andy Müller*, il president e cau dalla Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch, ei il profil da pretensiuns per ina staziun da salvament semidaus enorm el decuors

dils davos 50 onns dapi la fundaziun dil salvament en muntogna organisau. Oravontut ils onns vargai hagi ei dau biaras novas sorts da sports extremis per ordaviert e quellas muntien adina puspei novas sfidas pil survetsch da salvament. Era la comunicaziun moderna hagi influenzau fermamein il secuntener dils carstgauns el temps liber. «A tut quels pensums po ei – malgrad il salvament modern e professional – buca vegnir dau damogn senza las staziuns da salvament localas dil salvament alpin che ein organisadas el sistem da milissa», ei Müller perschuadius. Oravontut da schliat'aura, cu

persunas seigien sparidas ni tier accidents da lavinas, seigien ins avisaus allas forzas dils alpinists salvaders cun enconuschientschas dil liug e l'experientscha els cuolms. Aschia disponi il salvament alpin da differents specialists sco menaders da tgauns per lavinas ni la tscherca da persunas el territori, da specialists pil salvament cun helicopter e venda ed aschia vinavon. «Las persunas da salvament statan a disposiziun duront igl entir onn ora e quei cun bia idealissem e gratuitamein. Quei idealissem e quella promptadad da s'engaschar fan adina puspei impressiun a mi duront ils trenaments ed en seracass. Jeu sundel perschadius che quella fuorma d'organisaziun cun quei spért vegn era a viver vinavon ils proxims 50 onns e star el survetsch da persunas sedisgraziadas», puntuescha il president dalla Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch. Pader Placi a Spescha, senza dubi igl emprem alpinist da nos cuolms, ha scuvretg all'entschatta dil 19avel tschentaner nossas muntognas ed aviert quellas alla populaziun sco ina part dil spazi da viver natural e buca sco ils carstgauns vesevan per gronda part sco in mund pleins da misteris e da tema. Cul carschament digl interess ed in cert turissem en nossas muntognas ein era ils accidents ed il diember da spari carschi. Da 1900 naven ha quei moviment priu tier. Numerusas disgrazias ein documentadas fetg bein. Aschia ei in schabetg, quel digl onn 1932, descrots dètg bein: Quater marcadonts da purschals ein serendi cun lur buordis da purschals sur la Mittelplatten. L'auter di ein ils dus marcadonts turnai a casa, denton buc ils dus gidonters che vevan giu previu d'encurir ragischs d'ansauna ed ir dalla val guadadora per magliar péra. Quei

ha alarmau gl'entir vitg da Rueras ed ina colonna d'agid ei seformada. La caussa ei ida ora en bein, vesend l'auter di ils umens dalla colonna a vegnend ils dus spari dalla Val Maderana siado.

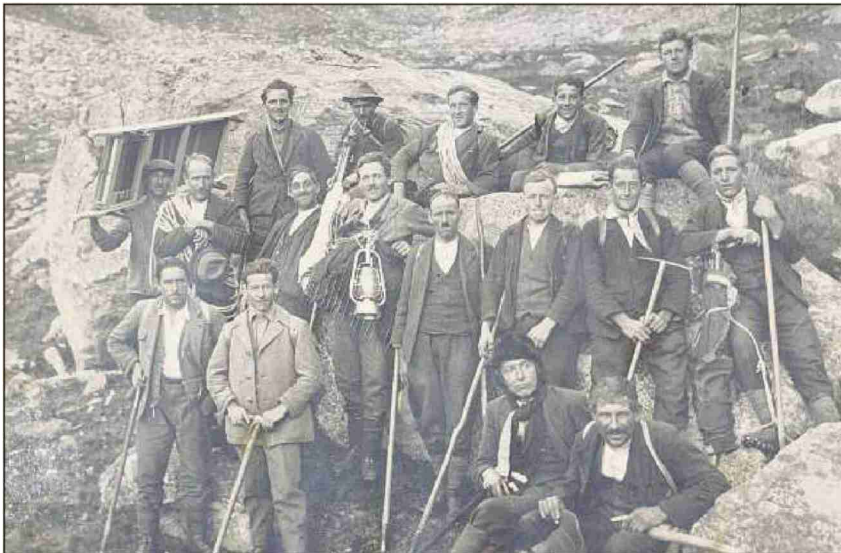
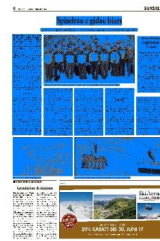
150 agids, retschercas e salvaments

1925 ei Cristian Berther-Rhyner davenntaus commember dalla secziun Pèz Terri ed ha obteniu ton sco la funcziun da responsabel ella Val Tujetsch. Pli tard han autras persunas surpriu la responsabladad. Il 1967 ei la Colonna d'agid Tujetsch vegnida fundada, ils davos cass havevan motivau ils responsabels da fundar quella. El decuors dils 50 onns existenza dalla Colonna d'agid Tujetsch ei quella vegnida clamada rodund 150 gadas, pia intrasgliauter treis gadas ad onn. El cudischet da giubileum ein ils eveniments dils davos 25 onns che han caschunau in engaschi dalla Colonna d'agid Tujetsch numnai. Cheu mo enzacons cass: Il 1993 ei quella per exempel stada en Cavradi per in cavacristallas sedisgraziatus mortalmein. Plinavon ha ella salvau ina scolara che era ruclada cun scarsola e curdada sper Giuv giu el Rein da Giuv. 1995 ha la colonna d'agid encuretge ina persuna ed anflau ella sauna e tafra ella Tegia da Caschlè. In onn pli tard ha in camiun nevius en sill'Alpsu duvrau agid ed il 1999 ei la colonna stada en acziun a Bugnei pervia d'ina lavina. Ei haveva dau negins disgraziati. 2001 ei ina lavina sederscha giu dil Calmut sur la via cantunala ora. Per segirtad ei vegniu encuretge cul tgaun ed anflau negin. A S. Brida ei in accident mortal succedius quei onn e sin l'Alpsu ein treis persunas vegnidadas spindradas ord ina lavina...

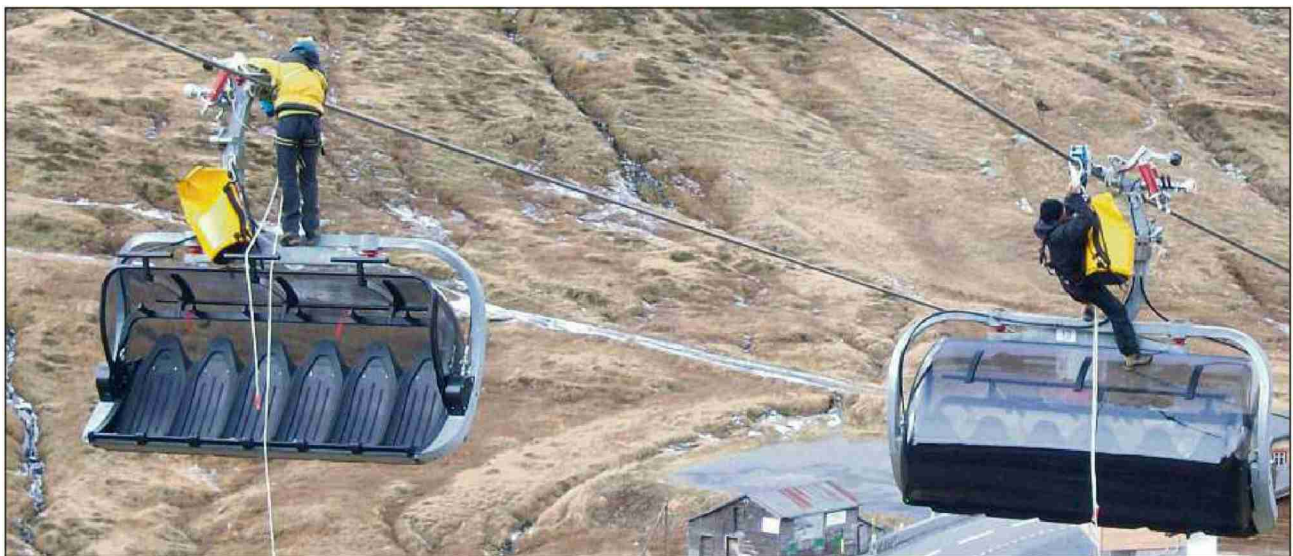
50 onns Colonna d'agid Sedrun-Tujetsch

Program per la fiasta da sonda, 10 da zercladur 2017

- 10.00 emprema pusseivladad da nezegiar la pendiculara da Dieni-Milez
- 10.30 apero silla terrassa dall'ustria Milez
- 11.00 plaid da beinvegni dil president
- 11.15–15.00 differentas demonstraaziuns davart la tecnica da spindrament attracziuns pils affons
- 12.00 demonstraaziun dalla tscherca d'ina persuna cun agid dil tgaun
- 12.30 demonstraaziun d'ina evacuaaziun da persunas giu dalla sutgera
- 14.30 demonstraaziun dalla tscherca d'ina persuna cun agid dil tgaun
- 15.00 fin dil menaschi da posts
- 17.00 davosa pusseivladad da nezegiar la pendiculara a val

Ils umens dalla colonna d'agid da pli baul.

A caschun dalla fiasta da giubileum vegn l'evacuaziun d'ina sutgera demonstrada.